

РОЗДУМИ ЩОДО ІНТЕГРАЦІЇ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ТЕХНІЧНИХ ЗВО

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглядається роль гуманітарних дисциплін у формуванні професійної компетентності майбутніх фахівців технічних спеціальностей. Сформовано визначення інтегративної функції та обґрунтовано значення інтеграції гуманітарних дисциплін у систему технічної вищої освіти. Запропоновано шлях реалізації інтеграції гуманітарних дисциплін в освітній простір технічних ЗВО.

Ключові слова: інтеграція, гуманітарні дисципліни, технічні ЗВО, інтеграційна функція, гуманітарна підготовка.

Abstract.

The role of humanities in the formation of professional competence of future specialists in technical specialties is considered. The definition of the integrative function is formed and the importance of integration of humanities disciplines into the system of technical higher education is substantiated. The way of realization of integration of humanitarian disciplines in educational space of technical universities is offered.

Keywords: integration, humanities, technical universities, integration function, humanitarian training.

Модернізація вищої освіти, новітні підходи до викладання дисциплін у технічних закладах вищої освіти вимагає інтегрування знань та міждисциплінарних зв'язків, що буде сприяти покращенню формування професійних компетентностей, але питання інтеграції гуманітарних дисциплін у технічному ЗВО та міждисциплінарних зв'язків практично не розкривається, хоча це є важливою умовою для становлення фахівця.

Реформування освіти все більше звужує можливості гуманітарних дисциплін, а тенденція до їх скорочення у технічному ЗВО набуває глобального характеру. Гуманітарні дисципліни, які покликані формувати загальнолюдські цінності та навички міжособистісних відносин, поступово знищуються. Соціально-економічне становище вищих навчальних закладів призводить до того, що відбувається знищення годин гуманітарного спрямування на користь спеціалізованих дисциплін і 25% вибіркості дисциплін уже не виправдовує себе, а іноді, це звичайне формальне виконання постанов, а не врахування інтересів студентів.

Існує думка, що весь багаж гуманітарних знань, які потрібні особистості, вона набуває під час навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, але чомусь не враховується професійне спрямування цих знань, яке не можливо здобути не в професійно спрямованому закладі освіти. Коли йдеться про інтегрування гуманітарних дисциплін у навчальний процес технічних дисциплін, на жаль, розглядають лише іноземну мову як необхідну, інші гуманітарні дисципліни не розглядають у цьому аспекті.

Міждисциплінарний словник термінології трактує інтеграцію як процес і результат взаємозв'язку окремих структурних елементів будь-якої сукупності, що призводить до оптимізації зв'язків між ними та об'єднанню в єдине ціле, тобто в систему, яка володіє новими якостями та потенційними можливостями [1].

Таке трактування можна вважати достатньо повним, якщо розглядати в цілому інтеграцію гуманітарних знань в освітній простір технічних ЗВО. Адже, хіба отримання професійних знань це не є цілісна структура, що має не лише функціонувати, а ще й позитивно трансформуватися за рахунок взаємозв'язку окремих елементів? Хіба оптимізація зв'язків та об'єднання їх в єдине ціле (у нашому випадку це об'єднання та інтегрування гуманітарних та спеціальних дисциплін) це не є ті реформи та євроінтеграційні процеси до яких прагне сучасна українська вища освіта? Що ж відбувається насправді? Знищення годин гуманітарних дисциплін – це порушення та знищення всієї системи технічної вищої освіти, яка не зможе повноцінно функціонувати. На сьогодні, замість удосконалення

системи та збагачення її новими трансформаціями, по дорозі «до нового» губитися та іноді знищується уже те, що набуто та подавало позитивні результати. Тому, значну роль у становленні, розвитку та функціонуванні сучасного освітнього простору і системи технічної вищої освіти відіграє інтегративна функція.

Інтегративна функція полягає у визначенні спрямування навчальної системи та міждисциплінарних зв'язках між дисциплінами професійного, гуманітарного (культурологічного), фундаментального циклів відповідно до професійного спрямування та забезпечує цілісність і особливість цих знань. Ця функція дає змогу повного і гармонійного злиття дисциплін у вигляді інтегрованих занять, спецкурсів, факультативних занять тощо. Гуманізація та гуманітаризація у технічному ЗВО не можлива без інтеграційних процесів у навчанні. Інтеграційна функція допомагає об'єднати в одне ціле гуманітарні та технічні знання, а не розглядати їх як окремі складові професійної компетентності.

Значне місце в інтегративній функції відіграє культурна інтеграція, тобто ця функція забезпечує не лише методологічний аспект, а й значна увага звертається на культурну інтеграцію молоді, від чого залежить планування навчально-виховного процесу. Інтеграційна функція лежить в основі тому, що сам процес знаходження молодшої людини в закладі вищої освіти – це уже початок інтеграції входження особистості в освітню сферу університету.

Зміст освіти містить в собі рівень розвитку особистості, який відповідає за професійні компетентності, але базу для яких формує гуманітарна підготовка.

Професійну спрямованість гуманітарної підготовки майбутніх фахівців технічних спеціальностей розглядаємо як гуманітарно-спрямовану організацію навчання з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей, що спрямована на мотивацію засвоєння теоретичних знань та практичного уміння застосовувати їх у професійному руслі, що і є базою для кращого сприйняття знань, умінь та навичок з спеціальних дисциплін та потребує *інтеграції гуманітарних та фахових дисциплін на перших курсах та трансформації гуманітарних знань у професійні на старших курсах і в магістратурі* (тобто здатність застосування гуманітарної підготовки у професійній сфері) із застосуванням проблемних, дискусійних та ігрових форм та методів навчання відповідно до цілей і завдань фахової підготовки, що є спрямованим на кожну спеціальність окремо [2].

Одним з важливих місць у процесі гуманітарної підготовки посідає доступність подачі навчального матеріалу та зв'язок з профільними дисциплінами, що спонукає викладача шукати інноваційні технології в навчанні, які допомагають цій доступності, наприклад, ділова гра, лекції з елементами тренінгів, ігрові технології, прес-конференції, візуальні лекції та інші; використання інтерактивних практичних занять, за допомогою яких засвоєння знань буде відбуватися невимусно і буде наближеним до життєвих ситуацій. Гуманітарна підготовка несе у собі особливі можливості у змісті навчання, які становлять базу професійної компетентності – зв'язок життя з професійною діяльністю, адже людина живе в суспільстві, де взаємодія з іншими відбувається «гуманітарно».

Висновки. Отже, найбільш ефективні шляхи реалізації інтеграції гуманітарних дисциплін в освітній процес технічних ЗВО, що дасть змогу сприяти професійній спрямованості гуманітарної підготовки майбутніх фахівців технічних спеціальностей ми розглядаємо в:

- забезпеченні гуманітарної підготовки студентів з урахуванням їх базових знань, здобутих до вступу у технічний заклад вищої освіти;
- урахуванні міждисциплінарних зв'язків у викладанні навчального матеріалу відповідно до професійної спрямованості (фаху), тобто не узагальнювати професію «інженер», а спрямовувати навчальний матеріал за фахом – будівельник, електроенергетик, машинобудівник тощо;
- переході від пояснювально-ілюстративного та рецептивного методу навчання до застосування проблемних, ігрових та дискусійних методів навчання;
- наближення навчальної діяльності до професійної, формуючи їхні психологічно-професійні принципи та стресостійкість;
- використанні методів навчання, які будуть сприяти розвитку професійної ідентичності та ідентифікації, формувати інтерес та позитивне ставлення до обраної спеціальності, сприяти адаптації та соціалізації в студентському середовищі (заняття з елементами тренінгів, психологічне тестування, ділові ігри тощо).

Реалізація запропонованих шляхів допоможе у вирішенні низки проблемних питань, які виникають у процесі підготовки фахівця, таких, як відповідний рівень професійного спілкування,

адаптація в різних проблемних ситуаціях та їхнє безконфліктне вирішення, глибшого розуміння статусу обраної професії, активізації навчально-пізнавальної роботи, що формує відповідний та цілісний рівень професійної компетентності фахівців технічних спеціальностей.

Список використаних джерел

1. Онушкин В. Г., Огарёв Е. И. Образование взрослых : междисциплинарный словарь терминологии. СПб.–Воронеж : ВИПКРО, 1995. 232 с.
2. Гречановська О. В. Педагогічна система формування конфліктологічної культури в майбутніх фахівців технічних спеціальностей: монографія. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2018. 440 с., с. 62

Гречановська Олена Володимирівна – доктор пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Olena V. Hrechanovska – doctor of pedagogical sciences, Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.